

MELD ISLAMOFOBIE !E ORG

JAARRAPPORT 2015

IBTISSAM ABAÂZIZ, MSc.

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding.....	2
2. Een jaar na Charlie Hebdo.....	3
3. Samenvatting en aanbevelingen.....	6
4. Wat is islamofobie?.....	11
5. Methode en werkwijze.....	12
6. Aantal meldingen.....	13
6.1 Ontwikkeling aantal meldingen.....	13
6.2 Verklaring dalingen.....	14
6.3 Verklaring toename: effect vluchtelingendebat en 13/11?.....	16
6.4 Conclusie.....	17
7. Waar komen de meeste meldingen vandaan?.....	18
8. Wie zijn de slachtoffers?.....	20
8.1 Individuen.....	20
8.2 Moskeeën en privéwoningen van moslims.....	21
8.3 Ontastbare doelwitten.....	21
9. Om wat voor soort incidenten gaat het?.....	23
9.1 Individuen.....	23
9.2 Moskeeën, privéwoningen en ontastbare doelwitten.....	23
10. Wie zijn de daders?.....	25
10.1 Toelichting categorieën.....	25
10.2 Algemeen.....	26
10.3 Individuen.....	26
10.4 Moskeeën, privéwoningen en ontastbare doelwitten.....	27
11. De omstandigheden.....	28
11.1 Dagdeel.....	28
11.2 Omstanders.....	28
11.3 Alleen of in gezelschap.....	29
11.4 Plaats.....	29
12. Aangifte.....	30
12.1 Redenen geen aangifte.....	30
12.2 Andere maatregelen.....	30

1. INLEIDING

In diverse onderzoeken¹ en rapporten² is geconstateerd dat structurele cijfers over islamofobie ontbreken in Nederland, omdat islamofobie -onder andere- nog niet overal een aparte registratiecategorie is. De vraag of cijfers een toe- of afname laten zien van islamofobie en welke ontwikkelingen zich voordoen op dit vlak laat zich hierdoor niet makkelijk beantwoorden. *Meld Islamofobie*³ heeft zich ten tijde van de oprichting ten doel gesteld om deze hiaat op te vullen. Om dit doel te bereiken, streeft *Meld Islamofobie* ernaar om islamofobe incidenten structureel te verzamelen en te analyseren teneinde het probleem beter in kaart te brengen.

In november 2015, net na de aanslagen op 13 november in Parijs, publiceerde *Meld Islamofobie* het eerste halfjaarlijks rapport dat betrekking had op de periode januari tot en met juni 2015. In dat rapport werden *voorlopige* antwoorden gegeven op vragen zoals: wie zijn de slachtoffers en wie zijn de daders van islamofobie? Waar komen de meeste meldingen vandaan? Om wat voor soort incidenten gaat het en onder welke omstandigheden vinden deze plaats? Hoe vaak doen mensen aangifte en hoe reageert de politie daarop?

Het rapport dat voor u ligt, heeft betrekking op heel 2015: van januari tot en met december. Er is veel gebeurd in 2015. Zo vond in januari de aanslag op Charlie Hebdo plaats. Verder barstte na de zomerse komkommertijd het verhitte vluchtelingendebat los. Men had het al gauw over een vluchtelingen crisis waarin Syrische vluchtelingen de hoofdrol spelen. Daarna werd Parijs voor de tweede keer in een jaar tijd opgeschrikt door aanslagen. De vraag die na 13/11 door media⁴ geponereerd werd, is of islamofobie na deze aanslagen toegenomen is en of dit terug te zien is in de cijfers. Het College voor de Rechten van de Mens kreeg deze vraag voorgelegd en stelde dat er geen toename geconstateerd kan worden in de cijfers vanwege de lage meldingsbereidheid.⁵

Welke ontwikkelingen constateert *Meld Islamofobie* in de incidenten die het heeft verzameld en de meldingen die gedaan zijn bij het meldpunt in heel 2015? Hebben het vluchtelingendebat en 13/11 effect gehad op de meldingen en geleid tot een toe- of afname van meldingen? Wat voor patronen en/of vormen van islamofobie ziet het meldpunt in de cijfers? Dit zijn de vragen die centraal staan in dit rapport.

---

¹ Zie bijvoorbeeld: I. van der Valk. Monitor Moslimdiscriminatie. Amsterdam: UvA, 2015

² Zie bijvoorbeeld: B.Tierolf et al., POLDIS rapportage 2013, met themarapportage moslimdiscriminatie Utrecht: Verwey-Jonker Instituut, 2014

³ Meer informatie over Meld Islamofobie zie: <https://www.meldislamofobie.org/>

⁴ Zie bijvoorbeeld: <http://www.nu.nl/binnenland/4173047/geen-toename-aantal-discriminatieklachten-taboe-melden.html>

⁵ Ibid.

2. EEN JAAR NA CHARLIE HEBDO

Mr. Nadia Benaissa⁶

Meld Islamofobie: een toegankelijk meldpunt dat zich sterk maakt tegen islamofobie

“Blijf van mijn mama af! Niet doen, afblijven!” Op 23 december 2015 rond 11.00 was een vierjarig jongetje getuige van de aanranding van zijn moeder die in de tram in haar bil werd geknepen door een man. De man riep vervolgens door de tram: *“Kijk eens wat ze onder die hoofddoeken verstoppen!”* Van alle omstanders die op dat moment in de tram zaten, was het vierjarige zoontje de enige die zich uitsprak tegen dit islamofob geweld. Meteen wendde de jonge vrouw zich samen met haar twee kinderen tot de politie in Rotterdam Zuid om aangifte te doen van wat haar was overkomen. *“Je kunt het ook zien als een compliment. Je moet niet van een mug een olifant maken”*, werd haar gezegd door de politiebeambte. Er werd die dag geen aangifte opgenomen, evenmin toen ze later die week nog een keer naar het politiebureau ging met het verzoek om de aangifte alsnog op te nemen. *“We kunnen niks voor u betekenen”*, werd er gesteld.

Het bijzondere in de bovengenoemde casus zit vooral in het feit dat de vrouw maar liefst twee keer naar het politiebureau is geweest en zich daarnaast tot *Meld Islamofobie* heeft gewend. *Meld Islamofobie* constateert dat de bereidheid om aangifte te doen laag is. De redenen die melders aangeven is dat ze het gevoel hebben dat er niks mee wordt gedaan en dat het daarom geen zin heeft. Reden temeer waarom de reactie van deze politieambtenaren in Rotterdam zeer kwalijk is. Nadat *Meld Islamofobie* deze melding publiceerde, stelde de Rotterdamse partij Nida raadsragen over dit voorval en heeft de Politie Rotterdam contact gezocht met *Meld Islamofobie*. De politie heeft deze gebeurtenis hoog opgenomen.

De afgelopen jaren hebben wij geconstateerd dat de discussie omtrent moslims enorm verhard is. De discussie gaat gepaard met discriminerende, denigrerende en stigmatiserende uitlatingen, waarvan sommigen thans door de rechter worden beoordeeld.⁷ Moslims geven aan dat ze een bepaalde vorm van gewenning ervaren aan islamofobe gebeurtenissen. Opmerkingen in het openbaar vervoer, het oproepen tot een andere behandeling voor moslims in de politiek, het framen van moslims als ‘terroristen’ wanneer een dader een islamitische achtergrond heeft waar het ‘verwarde mensen’ betreft wanneer de dader die achtergrond mist, het niet aangenomen worden omdat de sollicitant een hijab draagt, zijn allemaal voorbeelden van het normaliseren van islamofobie binnen de huidige maatschappelijke tendens. Deze gewenning heeft zowel betrekking op slachtoffers als

---

⁶ Dit hoofdstuk is een bijdrage Mr. Nadia Benaissa. Zij is een van de bestuursleden van *Meld Islamofobie*.

⁷ NOS.nl, ‘OM vervolgt Geert Wilders wegens discriminatie’, 18 december 2015. Geraadpleegd op 19 december 2015 (<http://nos.nl/artikel/2009573-om-vervolgt-geert-wilders-wegens-discriminatie.html>)

daders. Moslims die slachtoffer worden van islamofob geweld worden te weinig gestimuleerd om met hun ervaringen naar buiten te treden. Daders komen vaak te makkelijk weg.

*“Onze organisatie bestaat al uit 55 rechtse extreme leden die toe zien dat de Islam uiteindelijk verdreven gaat worden. Onze partij de N.S.B. Brabant gaat hier voor zorgen. Ons voorbeeld leider in Nederland is Wilders. Als het nu 1940 zou zijn dan had Hitler dit probleem al lang op gelost maar nu doen wij dat voor hun.
Heil Wilders, Volhard en getekend, Neo/nazi partij N.S.B. Brabant Tilburg”*

Bovenstaand fragment (inclusief taalfouten) is afkomstig uit een dreigbrief die in januari en maart 2016 bij verschillende moslims in Tilburg werd bezorgd.

Islamofobe geweldplegingen worden steeds ernstiger. Brieven aan moslimbuurtbewoners die ondertekend worden door sympathisanten van Hitler, en islamofoben die de daad bij het woord voegen door brandbommen naar moskeeën te gooien,⁸ getuigen van het feit dat de dreiging voor moslims en islamitische instellingen heel reëel is. Dit maatschappelijke probleem dient in kaart gebracht te worden om het tegen te gaan. Minister Asscher erkent de noodzaak van een goede registratie van moslimhaat⁹ en ook de Europese Commissie wil de strijd tegen moslimhaat opvoeren.¹⁰

Meld Islamofobie is ontstaan nadat een aantal maatschappelijk betrokken academici constateerden dat de haatdelicten jegens moslims enorm toenamen na de aanslag op Charlie Hebdo in januari 2015. De omvang van islamofobie was onduidelijk en het ontbrak slachtoffers aan een instelling waar zij hun verhaal kwijt konden. Het primaire doel van *Meld Islamofobie* is dan ook het in kaart brengen van islamofobie in Nederland door meldingen te verifiëren, analyseren en documenteren.

Meld Islamofobie blijkt als onafhankelijke organisatie gestuurd door vrijwilligers, een toegankelijk meldpunt voor mensen die met islamofobie geconfronteerd worden. Melders waarderen de betrouwbaarheid in combinatie met de expertise van vrijwilligers, evenals de manier waarop het meldpunt aandacht vraagt voor het probleem. *Meld Islamofobie* hecht zeer veel waarde aan de betrouwbaarheid van de cijfers en hanteert een strikte definitie met betrekking tot islamofobie. Meldingen die niet onder de definitie vallen, worden derhalve niet in het onderzoek betrokken. Naast het aannemen van meldingen, biedt *Meld*

---

⁸ Trouw, ‘Moskee bijna elke dag mikpunt’, 11 maart 2016. Geraadpleegd op 11 maart 2016 (<http://www.trouw.nl/tr/nl/5091/Religie/article/detail/4260895/2016/03/11/Moskee-bijna-elke-dag-mikpunt.dhtml>)

⁹ Nu.nl, ‘Asscher vindt goede registratie moslimhaat nodig’, 10 maart 2016. Geraadpleegd op 12 maart 2016 (<http://www.nu.nl/politiek/4228395/asscher-vindt-goede-registratie-moslimhaat-nodig.html>)

¹⁰ Nu.nl, Timmermans wil islamofobie en antisemitisme tegengaan, 1 oktober 2015. Geraadpleegd op 12 maart 2016 (<http://www.nu.nl/politiek/4136853/timmermans-wil-islamofobie-en-antisemitisme-tegengaan.html>)

Islamofobie ook juridisch advies, nazorg, bemiddelt het meldpunt tussen partijen en wordt er aandacht gegenereerd voor islamofobie in het algemeen en voor individuele gevallen. *Meld Islamofobie* bestaat thans één jaar en gaat zich binnenkort dankzij een met veel succes afgeronde crowdfunding-campagne als stichting vestigen om zich nog sterker te maken tegen islamofobie.

3. SAMENVATTING EN AANBEVELINGEN

Meld Islamofobie heeft in 2015 in totaal **158** incidenten verzameld. De meeste meldingen zijn afkomstig uit de maand januari (**N=54**) die samen iets meer dan **een derde** van alle meldingen vormen.

Effect 13/11 en vluchtelingendebat

Een van de vragen die na 13/11 werd gesteld door media, is of islamofobie toeneemt na dergelijke aanslagen en of dit terug te zien is in de cijfers. Op basis van meldingen, lijkt het *voorlopige* antwoord bevestigend te zijn:

- Na de maand januari constateert *Meld Islamofobie* een daling in de meldingen.
- In de maand **september** vindt echter kentering plaats (effect vluchtelingendebat).
- De meldingen nemen toe met een hoogtepunt in november (**N=32**) die samen **20% procent vormen van het totaal aantal meldingen**.
- **Het 13/11 effect:** tot 13 november worden slechts 4 incidenten gemeld. Na 13 november vindt een plotselinge toename plaats: **binnen 17 dagen komen er in totaal 28 meldingen binnen (18% van de totale meldingen)**.

Dit patroon is echter gebaseerd op slechts één volledig kalenderjaar en toont de noodzaak aan van structurele monitoring. Hoe zullen de meldingen zich verder ontwikkelen? En wat voor effect hebben de aanslagen in Brussel van 22 maart 2016 op de meldingen? Zien we dan ook een toename in de cijfers? Dit roept vragen op zoals: leiden alle aanslagen of ingrijpende maatschappelijke gebeurtenis op Europees grondgebied tot een piek in de cijfers? Of heeft dit te maken met de aanwezigheid van bepaalde factoren of omstandigheden? Indien ja: om welke factoren en omstandigheden gaat het dan? In het zesde hoofdstuk wordt hier uitgebreid op ingegaan. Om antwoorden te geven op dergelijke vragen heeft *Meld Islamofobie* zich ten doel gesteld om islamofobie structureel te monitoren. Daarnaast streeft het meldpunt ernaar om in de toekomst aanvullend kwantitatief en kwalitatief onderzoek te verrichten om antwoorden te vinden op dergelijke vragen.

Geografische spreiding

De meeste meldingen uit 2015 komen uit de provincie **Zuid-Holland** (44%) gevolgd door **Noord-Holland** (13%). Provincie **Utrecht** staat op de derde plaats met 10%. Wanneer men kijkt naar afzonderlijke steden dan staat Rotterdam op de eerste plaats: 15% van de totale meldingen komen uit deze stad. **Amsterdam** staat op de tweede plaats (10%) en **Den Haag** op de derde plaats (8%).

Soorten incidenten

Als we kijken naar het totaal aantal meldingen dan zien we de volgende patronen:

- In **20%** van de incidenten gaat het om **fysiek geweld**. Hieronder vallen **fysieke intimidatie** (een poging tot fysiek geweld, bespugen van mensen) en **mishandelingen**.
- In 10% (16 gevallen) van de gevallen gaat het om **fysieke mishandelingen**.
- De meeste gevallen van **fysiek geweld** hebben plaats gevonden in de maand **januari** (N=18). Van de meldingen die in deze maand bij het meldpunt binnen zijn gekomen, betrof **een derde fysiek geweld**. Tevens hebben **de meeste mishandelingen** in deze maand plaats gevonden (11 gevallen).
- In **46%** van de gevallen gaat het om **verbaal geweld**.
- Tot slot gaat het in 20 gevallen (13%) om **islamofobe protesten**. De meerderheid hiervan, 70%, heeft plaatsgevonden in het laatste kwartaal van 2015.

Daders islamofobie

Als het gaat om daderschap, dan maakt het meldpunt –op basis van de meldingen- onderscheid tussen deze vier soorten daders:

- Individuen
- Instituten of instellingen
- Georganiseerde individuen
- Politieke partijen

In 2015 was in 20% van de gevallen de dader **onbekend** (N=31). Daarnaast waren er twee meldingen waarbij **politieke partijen** als dader werden aangemerkt. In (bijna) 8% van de gevallen ging het om **instituten/instellingen** (N=12) of **georganiseerde individuen** (N=13). **Individen** hadden echter het grootste aandeel: in 63% van de gevallen (N=100) was de dader een willekeurig individu. In 80% van de gevallen was de etniciteit bekend van de dader. In de meeste gevallen (89%) ging het om witte daders. Verder was de meerderheid van de daders man (82%). In 67% van de gevallen was de dader wit en man.

Doelwitten islamofobie

Op basis van de meldingen, maakt het meldpunt onderscheid tussen vier soorten doelwitten:

- Individuen
- Moskeeën
- Privéwoningen
- Ontastbare doelwitten

Individuen

Algemeen beeld:

- In 2015 waren vooral individuen het doelwit van islamofobie: in **bijna tweede derde** van de meldingen (N=104) ging het om **individuen**. Opvallend is dat de meeste meldingen waarin individuen het slachtoffer zijn uit **januari (N=45)** en **november** komen (**N=17**).
- Uit de meldingen waarin **individuen** het slachtoffer waren, komt naar voren dat in 55% van de gevallen omstanders aanwezig waren. In de meerderheid van de gevallen, 86%, werd echter niet ingegrepen door omstanders.
- Van de individuen is de meerderheid vrouw: 89% (N=93).
- Het gaat hierbij vooral om zichtbare moslima's: in 91% procent van de gevallen betrof het een gesluierte vrouw.
- Vrouwen blijken vaker het slachtoffer te zijn van fysiek geweld: onder de vrouwelijke slachtoffers gaat het in 29% van de gevallen om **fysiek geweld**.
- De mishandelingen onder vrouwen liggen ook hoger: **in 15% van de gevallen is er sprake van mishandeling**.
- Als men zich richt op fysiek geweld onder vrouwen, dan komt naar voren dat 67% van deze incidenten plaats vindt op klaarlichte dag. In 52% (N=14) van de gevallen waren er omstanders aanwezig. In de meerderheid van de gevallen, 57%, werd er niet ingegrepen door omstanders.

Daders:

- In **bijna 8%** van de meldingen waarin individuen het slachtoffer zijn, is **de dader onbekend** (N=8).
- In bijna **9%** van de gevallen (N=9) gaat het om **een instituut of instelling** dat zich schuldig maakt aan islamofobie.
- In de meerderheid van de gevallen, 84%, was de dader een individu (N=87).
- In de gevallen waarin vrouwen het slachtoffer waren, komt naar voren dat de dader in de meeste gevallen een witte man is (58%).
- Fysiek geweld onder vrouwen wordt in de meeste gevallen gepleegd door mannen (89%). Dit betreft vooral witte mannen (58%).

Moskeeën

- In 2015 waren in **17 gevallen (bijna 11%) moskeeën** het doelwit van islamofobe acties. Hiervan zijn 6 gevallen (35%) afkomstig uit de maand januari.
- **Moskeeën** zijn vooral het doelwit van bedreiging (29%), vandalisme (35%), protesten (24%) en brandstichting (12%).
- Als het gaat om **moskeeën** dan is de dader in de meeste gevallen **onbekend** (53%).

Privéwoningen

- In bijna 4% van de totale meldingen waren **privéwoningen** van moslims het doelwit (**N=6**) van islamofobie. De helft hiervan vond plaats in **november**.
- In alle gevallen ging het om vandalisme.
- In de meeste gevallen was de dader onbekend.

Ontastbare doelwitten

- In bijna 20% (N=31) van de totale meldingen gaat het om **ontastbare doelwitten**. Het gaat om uitingen in het algemeen tegen de islam en/of moslims. Hieronder vallen bijvoorbeeld muurbekladingen in de openbare ruimte met een islamofobe boodschap voor moslims, Pegida demonstraties of pamfletten die anoniem verspreid worden.
- In 52% van de gevallen gaat het om **protesten** (N=16).
- Daarnaast gaat het ook om **vandalisme** (13%).
- Verder gaat het bij ontastbare doelwitten om **beledigen/kwetsen** (13%) en **bedreigingen** (20%).
- In 29% van de gevallen is de dader onbekend. In 29% van de gevallen gaat het om georganiseerde individuen en in 26% van de gevallen is de dader een individu.
- Opvallend is dat de meerderheid van de incidenten waarbij het gaat om ontastbare doelwitten, 68%, in **het laatste kwartaal van 2015** plaats heeft gevonden.

Aangifte

Slachtoffers van islamofobie doen in de meeste gevallen geen aangifte bij de politie: in 58% van de totale gevallen is geen aangifte gedaan. Als we alleen kijken naar de gevallen waarin sprake is van **fysiek geweld** dan zien we een soortgelijk patroon: **slechts een derde van de slachtoffers heeft direct na het incident aangifte gedaan**. Opvallend zijn verder 7 gevallen (5%) waarin het slachtoffer wel aangifte wilde doen, maar de politie de aangifte weigerde aan te nemen.

Andere maatregelen

In bepaalde gevallen wordt weliswaar geen aangifte gedaan, maar worden er andere strategieën ingezet om de daders aan te pakken. In **22% van de totale gevallen (35 cases)** hebben slachtoffers andere maatregelen genomen.

Redenen geen aangifte:

De meest genoemde redenen om geen aangifte te doen:

- Het idee hebben dat het om iets kleins gaat en dat het geen strafbaar feit is
- Het idee hebben dat er te weinig bewijsmateriaal is en de politie dus niet veel kan doen
- Gebrek aan vertrouwen in de politie
- Angst voor wraak en problemen door het doen van aangifte
- Gebrek aan kennis over het verschil tussen een melding en een aangifte
- Ontmoedigd worden door de politie

Aanbevelingen

Op basis van dit rapport doet het meldpunt de volgende aanbevelingen:

- Het is van belang om bewustwording onder moslims te stimuleren en hen aan te moedigen om tegen islamofob geweld in actie te komen door incidenten te melden en aangifte te doen
- Solidariteit creëren en versterken tussen slachtoffers en bondgenoten van alle achtergronden
- Druk op de politie uitoefenen om aangiften serieus te nemen; in alle gemeenten aparte registratie.
- Betere bescherming van moskeeën
- Contact met media en politiek om bewustwording over islamofobie te vergroten en aan te zetten tot kritische zelfreflectie over het heersende discours met betrekking tot islam, minderheden, immigratie en burgerschap

4. WAT IS ISLAMOFOBIE?

De term islamofobie doet veel stof opwaaien. Het roept vragen op zoals: bestaat islamofobie wel? Zo ja: wat is het precies? Hoe verhoudt islamofobie zich tot islamkritiek? Waar ligt de grens? En is het misschien niet zo dat moslims islamofobie verwarren met terechte islamkritiek?

Kritiek leveren op de islam valt onder het grondwettelijke recht op vrije meningsuiting. Een recht waar Meld Islamofobie pal achter staat. Islamkritiek is dan ook geen synoniem voor islamofobie, maar islamofobie is ook niet louter een fobie, een irrationele angst, voor de islam. Het begrip omvat veel meer dan dat. Toch is het niet eenvoudig om een definitie te formuleren. Zelfs in de sociale wetenschappen bestaan er verschillende definities. Desondanks kan uit de verschillende gehanteerde definities een kern gedistilleerd worden die door antropoloog Martijn de Koning¹¹ als volgt is omschreven:

Islamofobie is het construeren van een negatieve, generaliserende en essentialistische definitie van islam die leidt tot het maken van een hiërarchisch onderscheid tussen niet-moslims en moslims. Dit gebeurt om de moslims als groep te problematiseren op basis van hun religie.¹²

Dit begrip vormt de basis voor de definitie die het meldpunt hanteert om de meldingen die binnenkomen te filteren. *Meld Islamofobie* spreekt veelvuldig over *islamofobe incidenten*. Hieronder wordt het volgende verstaan:

Onze definitie van een islamofob incident is fysiek of verbaal geweld, uitsluiting en discriminatie gericht tegen moslims omwille van hun 'moslim zijn': van discriminatie op de arbeidsmarkt, op de werkvloer, en in het onderwijs, tot verbaal en fysiek geweld op straat en scheldpartijen op het internet.¹³

---

¹¹ In dit rapport ontbreekt de ruimte om uitgebreid de (wetenschappelijke) discussies rondom en verschillende definities van de term islamofobie te beschrijven. Voor een goed overzicht en diepgang verwijst het meldpunt naar het vijfluk van Martijn de Koning over de term islamofobie:

<http://religionresearch.org/closer/2015/03/04/vijf-mythen-over-islamofobie-deel-1-een-uitvinding-van-khomeiny/>

¹² <http://religionresearch.org/closer/2015/03/14/vijf-mythen-over-islamofobie-deel-2-islamofobie-is-angst-voor-islam/>

¹³ Zie: <https://www.meldislamofobie.org/>

5. METHODE EN WERKWIJZE

Meld Islamofobie is sinds de oprichting volop in ontwikkeling. De beginfase stond in het teken van het ontwikkelen van een goede registratiemethode. Hierdoor kan enerzijds de betrouwbaarheid van de meldingen vergroot worden. Anderzijds biedt dit de mogelijkheid om de meldingen systematisch te verzamelen zodat deze geanalyseerd kunnen worden.

De meeste meldingen komen via Facebook binnen. Daarnaast bestaat sinds november 2015 de mogelijkheid om via de website www.meldislamofobie.org melding te doen van islamofobie. Zodra een melding binnen komt, wordt eerst bekeken of de melding voldoet aan de gehanteerde werkdefinitie. Indien dit het geval is, neemt een vrijwilliger telefonisch contact op met de melder om het verhaal te verifiëren. Op deze manier wordt de betrouwbaarheid vergroot en is het meldpunt er zeker van dat het bijvoorbeeld niet om een valse melding gaat. Het meldpunt hanteert een protocol waarin een aantal parameters zijn opgenomen waar alle meldingen aan moeten voldoen om analyse mogelijk te maken.

Het meldpunt waarborgt de anonimiteit van de melders en slachtoffers. Op de Facebook pagina worden de meldingen –geheel geanonimiseerd- geplaatst. Bekendmaking van de meldingen heeft enerzijds tot doel om andere mensen aan te moedigen melding te doen en anderzijds om bewustzijn te creëren over de ernst van de incidenten.

Omdat het meldpunt vooral van Facebook gebruik maakt en de meldingen vooral via dit kanaal binnen komen, is het meldpunt niet voor iedereen bereikbaar. Denk bijvoorbeeld aan eerste generatie islamitische Marokkaanse/Turkse Nederlanders die geen gebruik maken van sociale media. Het is daarom aannemelijk dat de meldingen die het meldpunt ontvangt slechts het topje van de ijsberg zijn.

Uiteraard heeft dit ook gevolgen voor de generaliseerbaarheid van dit rapport. Hoewel de meldingen niet de daadwerkelijke omvang van islamofobie vormen, geven zij *bij benadering* wel de patronen, trends en ontwikkelingen weer. Op deze manier dienen de resultaten en conclusies in dit rapport gelezen en geïnterpreteerd te worden. De uitspraken die *Meld Islamofobie* doet in dit rapport, hebben dan ook vooral betrekking op de eigen meldingen en cijfers en niet op de daadwerkelijke omvang van islamofobie die in feite onbekend is.

6. AANTAL MELDINGEN

Niet alle meldingen die bij het meldpunt binnenkomen, worden in behandeling genomen of opgenomen in de database. *Meld Islamofobie* krijgt regelmatig te maken met meldingen die niet voldoen aan de werkdefinitie en in een grijs gebied vallen tussen racisme/discriminatie/islamofobie. In sommige gevallen was het bijvoorbeeld niet duidelijk of iemand onheus bejegend of belaagd werd vanwege de (vermeende) **etnische** of vanwege de (vermeende) **religieuze** achtergrond. Het meldpunt neemt alleen meldingen in behandeling waaruit duidelijk blijkt dat de vermeende religieuze achtergrond van het slachtoffer daar een rol in heeft gespeeld. *Meld Islamofobie* heeft in 2015 in totaal **158** incidenten verzameld die voldoen aan de werkdefinitie.

6.1 ONTWIKKELING AANTAL MELDINGEN

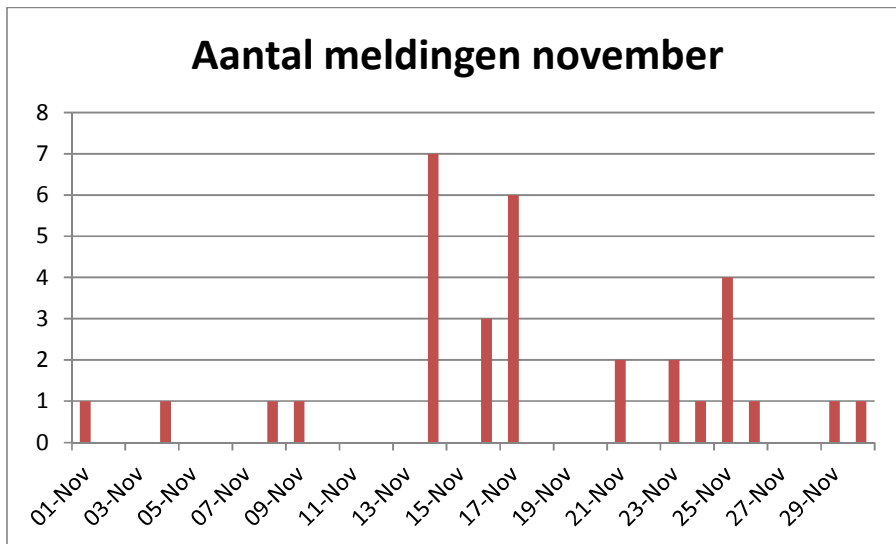
Als we kijken naar de spreiding van de meldingen over het hele jaar dan ontstaat een interessant beeld. De meeste meldingen zijn afkomstig uit de maand **januari**: iets meer dan een derde van alle meldingen komt uit **januari (N=54)**.

Tabel 6.1: aantal meldingen per maand

Maand	Aantal meldingen	Percentage
Januari	54	34,2
Februari	8	5,1
Maart	7	4,4
April	6	3,8
Mei	1	0,6
Juni	8	5,1
Juli	4	2,5
Augustus	1	0,6
September	10	6,3
Oktober	13	8,2
November	32	20,3
December	14	8,9
Totaal	158	100

Na januari zien we dat de meldingen **elke maand afnemen** tot één melding in mei. In juni is een lichte toename (7 meldingen) te zien, maar ook dit neemt af tot maar één melding in augustus. Vanaf **september** vindt echter **een kentering** plaats. De meldingen nemen toe en bereiken in **november** een hoogtepunt. In deze maand heeft het meldpunt **32 meldingen** ontvangen die samen **20% procent vormen van het totaal**

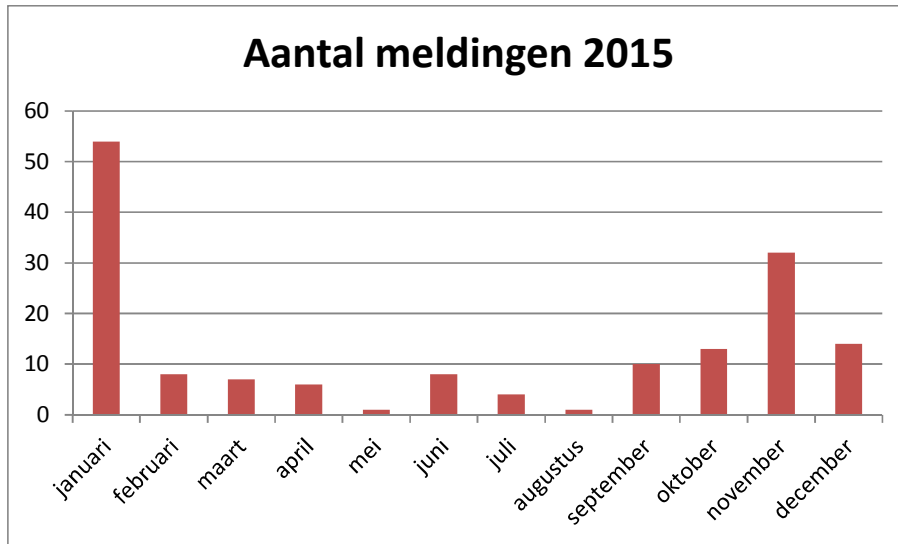
aantal meldingen. Als we verder kijken naar de maand november dan valt op dat tot 13 november slechts 4 incidenten werden gemeld. Na 13 november zien we een plotselinge toename van de meldingen: **binnen 17 dagen komen er in totaal 28 meldingen binnen (18% van de totale meldingen).** Een kwart van de incidenten die gemeld werden, vond plaats op **14 november.**

Figuur 6.1: meldingen in november 2015

6.2 VERKLARING DALINGEN

De geschetste ontwikkelingen roepen uiteraard vragen op: waarom zien we een enorme piek in januari en daalt deze weer? En waarom zien we vanaf september weer een toename met een kleinere piek in november? Wat voor rol speelden het vluchtelingendebat en 13/11 in dit beeld?

Figuur 6.2: ontwikkeling meldingen Meld Islamofobie 2015

Meld Islamofobie werd enkele dagen na Charlie Hebdo opgericht op Facebook. Het bood volgers een nieuw podium waar zij hun ervaringen en gevoelens –net na de aanslag- met elkaar konden delen. Gevoelens van angst, onzekerheid en de vraag: wat staat ons in het dagelijks leven (opnieuw) te wachten na deze aanslag? Om de meldingsbereidheid te vergroten, werden de meldingen op de pagina gedeeld. Het is aannemelijk dat dit beschouwd werd als een erkenning van die gevoelens en ervaringen, en dat dit nog meer slachtoffers stimuleerde om hun ervaringen -in de vorm van een melding- te delen met *Meld Islamofobie*. De daling na januari kan wellicht betekenen dat deze nieuwigheid van het podium dat *Meld Islamofobie* bood, verminderde.

De combinatie van aanslagen en negatieve beeldvorming over moslims kan op de lange termijn echter ook gevolgen hebben en er o.a. toe leiden dat islamofobie steeds meer genormaliseerd wordt. Zo is het aannemelijk dat de eerste ervaringen met islamofob geweld als heftig kunnen worden ervaren. De kans dat men na een dergelijke confrontatie melding hiervan doet, is wellicht groter indien er (toegankelijke) meldpunten zijn. Een voortdurende blootstelling aan en confrontatie met islamofobie kunnen er echter toe leiden dat gewenning optreedt. Slachtoffers worden ongevoelig voor islamofobie. Het is aannemelijk dat ze bijvoorbeeld gewend raken aan uitsluiting of bepaalde islamofobe uitingen die gedaan worden door daders. Islamofobe incidenten worden niet meer gauw als islamofobe incidenten ervaren. De kans dat men melding hiervan doet, daalt ook. De normalisatie en gewenning treden niet alleen op bij slachtoffers, maar kunnen ook optreden bij de daders. Doordat bijvoorbeeld bepaalde islamofobe uitingen en gedragingen steeds frequenter voorkomen en niet veroordeeld worden, kan men dit als normaal gaan beschouwen. Dit geldt vooral voor een samenleving waarin islamofobie niet erkend wordt

als een structureel probleem. Het is aannemelijk dat daders door de gewenning en deze omstandigheden niet beseffen dat ze over de schreef gaan.

De twee beschreven verklaringen hierboven (vermindering nieuwigheid meldpunt en normalisatie islamofobie), zijn echter hypothetisch en exploratief van aard.

6.3 VERKLARING TOENAME: EFFECT VLUCHTELINGENDEBAT EN 13/11?

Een derde hypothese is dat aanslagen of ingrijpende gebeurtenissen (zoals het arriveren van grote aantallen vluchtelingen aan de grenzen van Europa) een beperkt maatschappelijk effect hebben: naarmate de tijd vordert wordt het effect steeds minder. Dit geldt niet alleen voor slachtoffers, maar ook voor daders die dergelijke aanslagen of gebeurtenissen aangrijpen om hun onderbuikgevoelens te ventileren. Echter, zodra een nieuwe aanslag of belangrijke gebeurtenis zich aandient, is de kans groot dat deze onderbuikgevoelens aangewakkerd worden en ertoe leiden dat men zich weer schuldig maakt aan islamofobe acties of uitspraken. Het resultaat is dat islamofobe incidenten toenemen na elke aanslag of ingrijpende gebeurtenis en vervolgens weer afnemen tot de volgende aanslag of ingrijpende gebeurtenis. Met andere woorden: de daadwerkelijke omvang van islamofobie is niet constant en vertoont ook niet altijd een stijgende lijn. Dit impliceert dat de *feitelijke* omvang van islamofobie kan *fluctueren* door dit soort gebeurtenissen en dat dit terug te zien is in de cijfers. Dit zou tevens de afname na januari en de piek na 13 november kunnen verklaren die *Meld Islamofobie* heeft geconstateerd.

Waarom zou het vluchtelingdebat verband kunnen houden met de toename van meldingen in september? Nederland heeft net zoals andere landen te maken gekregen met de komst van Syrische vluchtelingen. Sinds september zijn de gemoederen opnieuw verhit geraakt door het vluchtelingendebat dat hierdoor is ontstaan. Het blijft echter niet alleen bij debatteren. Op diverse plekken in Nederland wordt geprotesteerd tegen de komst van asielzoekerscentra door individuen en extreemrechtse actiegroepen. In de media en politiek wordt zelfs gesproken over een *vluchtelingencrisis*. Opmerkelijk aan deze debatten en protesten is dat men niet alleen moeite lijkt te hebben met de komst van vluchtelingen *an sich*, maar ook met de religieuze achtergrond van de Syrische vluchtelingen. Regelmatig ziet het meldpunt incidenten en berichten voorbij komen waarin het discours over Syrische vluchtelingen duidelijk islamofobe trekjes vertoont. Illustratief hiervoor is een toespraak van Wilders, als volgt samengevat door het NOS:

In een videoboodschap spreekt Wilders over een "seksuele jihad" en een "verkrachtingsepidemie". "Wat de PVV betreft is het duidelijk: onze grenzen moeten dicht voor alle asielzoekers en alle immigranten uit islamitische landen. Maar zolang dat niet gebeurt, zolang de islamitische testosteronbommen als een zwaard van Damocles

boven de Nederlandse vrouwen hangen, stel ik voor dat we mannelijke asielzoekers opsluiten in de azc's", aldus Wilders.¹⁴

Dit verklaart wellicht waarom de meldingen sinds september weer toenemen.

6.4 CONCLUSIE

In dit rapport kan een *voorlopig* antwoord gegeven worden op de vraag of islamofobe incidenten (en dus islamofobie) toe- of afnemen na aanslagen of ingrijpende maatschappelijke gebeurtenissen. De cijfers van *Meld Islamofobie* suggereren dat dit wel het geval is. Zo nemen de meldingen vanaf september toe en bereiken een nieuw hoogtepunt in november. Deze conclusie is echter gebaseerd op één kalenderjaar en toont de noodzaak aan van structurele monitoring. Hoe zullen de meldingen zich verder ontwikkelen? En wat voor effect hebben de aanslagen in Brussel van 22 maart 2016 op de meldingen? Zien we dan ook een toename in de cijfers? Dit zijn vragen waar *Meld Islamofobie* in toekomstige rapporten antwoord op wil geven.

Verder zijn in dit hoofdstuk een aantal mogelijke verklaringen gegeven voor deze ontwikkelingen:

- Nieuwigheid van het meldpunt die de piek in januari deels zou kunnen verklaren. Daarnaast de vermindering van die nieuwigheid die de daling na januari kan verklaren.
- De normalisatie van islamofobie in Nederland die de daling na januari wellicht zou kunnen verklaren.
- Het tijdelijk effect van maatschappelijke gebeurtenissen en aanslagen. Deze zouden erop kunnen duiden dat de daadwerkelijke omvang van islamofobie hierdoor fluctueert en dat dit terug te zien is in de cijfers. Dit zou de toe- en afname in een kalenderjaar kunnen verklaren.

Deze verklaringen hebben echter een hypothetisch en exploratief karakter en dienen verder uitgewerkt en onderzocht te worden. *Meld Islamofobie* is van plan om in de toekomst verder onderzoek, zowel kwalitatief als kwantitatief, te verrichten naar deze verklaringen.

---

¹⁴ NOS, 'Wilders: mannelijke moslimvluchtelingen opsluiten in azc's', 18 januari 2016. Geraadpleegd op 16 maart 2016 (<http://nos.nl/artikel/2081246-wilders-mannelijke-moslimvluchtelingen-opsluiten-in-azc-s.html>)

7. WAAR KOMEN DE MEESTE MELDINGEN VANDAAN?

Waar komen de meeste meldingen vandaan? Aan kop staat **Zuid-Holland**: zo'n 44% van de totale meldingen komen uit deze provincie. Op de tweede plaats staat **Noord-Holland** met een totaal van 21 meldingen die iets meer dan 13% omvatten van de totale meldingen. Provincie **Utrecht** staat op de derde plaats met een totaal van 15 meldingen die samen goed zijn voor bijna 10% van het totaal.

Tabel 7.1: totale meldingen 2015 onderverdeeld naar provincie

Provincie	Aantal meldingen	Percentage
Drenthe	1	0,6
Flevoland	6	3,8
Friesland	1	0,6
Gelderland	5	3,2
Groningen	2	1,3
Limburg	3	1,9
Noord-Brabant	12	7,6
Noord-Holland	21	13,3
Overijssel	6	3,8
Utrecht	15	9,5
Zuid-Holland	69	43,7
Zeeland	2	1,3
Online	7	4,4
Onbekend	3	1,9
Nederland algemeen	5	3,2
Totaal	158	100

Als we kijken naar de afzonderlijke steden dan valt op dat de meeste meldingen uit de Randstad komen (zie tabel 7.3). **Rotterdam** staat op de eerste plaats: 15% van de totale meldingen komen uit deze stad. **Amsterdam** staat op de tweede plaats (10%) en **Den Haag** op de derde plaats (8%).

Tabel 7.3: totale meldingen 2015 onderverdeeld naar stad

Stad	Aantal meldingen	Percentage
Rotterdam	23	14,6
Amsterdam	15	9,5
Den Haag	13	8,2
Utrecht	9	5,7
Leiden	6	3,8
Almere	5	3,2
Gouda	4	2,5
Rest	6	3,8
Totaal	158	100

8. WIE ZIJN DE SLACHTOFFERS?

Wie zijn in 2015 het doelwit geweest van islamofobie? *Meld Islamofobie* onderscheidt, op basis van de meldingen, de volgende doelwitten van islamofobie:

- Individuen
- Moskeeën
- Privéwoningen
- Ontastbare doelwitten

8.1 INDIVIDUEN

In 2015 waren vooral individuen het doelwit van islamofobie: in **bijna tweede derde** van de meldingen (N=104) gaat het om **individuen**. Opvallend is dat de meeste meldingen waarin individuen het slachtoffer zijn uit **januari (N=45)** en **november (N=17)**. Van deze 104 individuen is 89% vrouw (N=93). Het gaat hierbij vooral om zichtbare moslima's: in 91% procent van de gevallen betreft het een gesluierde vrouw.

Tabel 8.1: doelwitten islamofobie

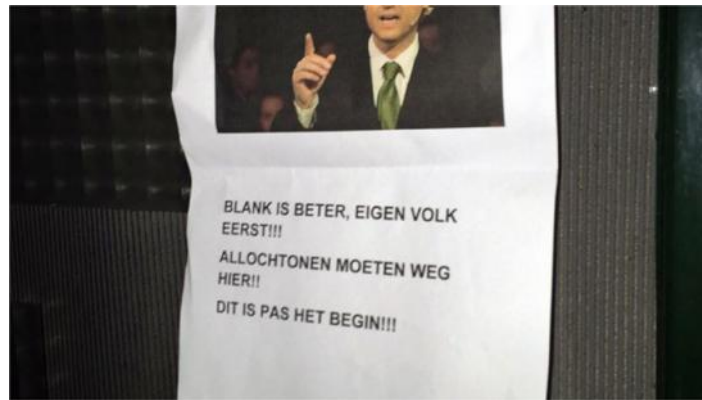
Soort doelwit	Aantal meldingen	Percentage
Individuen, waarvan:	104	65,8
- vrouwen	93	
- mannen	11	
Moskeeën	17	10,8
Privéwoningen	6	3,8
Ontastbaar doelwit	31	19,6
Totaal	158	100

In 90% van de meldingen heeft *Meld Islamofobie* kunnen achterhalen om wat voor soort zichtbare moslima het gaat. De gegevens laten zien dat in 55% van de gevallen (N=42) het om vrouwen gaat die een hoofddoek dragen en 'modern' gekleed zijn. In 12% van de gevallen gaat het om khimaardragende vrouwen en in 7% van de gevallen gaat het om nikaabdragende vrouwen.

Over de gemiddelde leeftijd van het slachtoffer kunnen geen harde uitspraken gedaan worden, omdat in slechts 59% van de gevallen de leeftijd van het slachtoffer bekend is (N=61). Uit deze gegevens die wel bekend zijn, komt naar voren dat de gemiddelde leeftijd van het slachtoffer 24 jaar is. In 15% van de gevallen was het slachtoffer minderjarig.

8.2 MOSKEEËN EN PRIVÉWONINGEN VAN MOSLIMS

In 2015 waren in **17 gevallen (bijna 11%) moskeeën** het doelwit van islamofobe acties. Hiervan zijn 6 gevallen (35%) afkomstig uit de maand januari. Daarnaast waren **privéwoningen** van moslims in 6 gevallen het doelwit (**bijna 4%**). De helft hiervan vond plaats in **november**. Zo was in **januari** een woning in **Baarn** het mikpunt. De daders wilden vuurwerk naar binnen gooien. Een oplettende buurman betrapte de jongens en hun actie mislukte. In **december** was een woning van een Somalisch gezin in **Pannerden** het doelwit. Er werd zwaar vuurwerk naar de woning gegooid met schadelijke gevolgen. In dit geval was er niet zomaar sprake van vandalisme. De daders lieten een pamflet achter. Hierop stond de foto van Wilders met een boodschap voor het gezin: **BLANK IS BETER, EIGEN VOLK EERST!!! ALLOCHTONEN MOETEN WEG HIER!!! DIT IS PAS HET BEGIN!!!** (zie afbeelding 8.1).

Afbeelding 8.1: poster met boodschap voor het gezin in Pannerden¹⁵

8.3 ONTASTBARE DOELWITTEN

In alle overige gevallen (N=31) betrof het geen tastbaar doelwit, maar ging het om uitingen in het algemeen tegen de islam en/of moslims. In deze gevallen gaat het om **ontastbare doelwitten**. Hieronder vallen bijvoorbeeld muurbekladingen in de openbare ruimte met een islamofobe boodschap voor moslims. Verder vallen hieronder, onder andere, de demonstraties van Pegida, stickers met een islamofobe boodschap die geplakt worden op bijvoorbeeld bushaltes, brieven en pamfletten die anoniem verspreid worden. Opvallend is de meerderheid van dit soort incidenten, 68%, in het **laatste kwartaal** van 2015 heeft plaatsgevonden. In oktober zijn er 7 meldingen waarin sprake is van een ontastbaar doelwit. In november wordt een piek bereikt: ongeveer een derde van alle meldingen in november (N=10) betreft ontastbare doelwitten. Tot slot komen er 4 meldingen uit december waarin het gaat om ontastbare doelwitten.

¹⁵ Omroep Gelderland, 'Racistische aanval op gezin Pannerden met zwaar vuurwerk', 18 december 2015. Geraadpleegd op 18 december 2015 (<http://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2103054/Racistische-aanval-op-gezin-Pannerden-met-zwaar-vuurwerk>)

Enkele voorbeelden van islamofobe incidenten waarin sprake is van een ontastbaar doelwit:

- In Gouda vormden de bouwplannen van Al Wahda moskee de aanleiding om te flyeren tegen de islamisering van Nederland (februari). Op de flyer staat de tekst: *'Je woont in een Westers land. Geen sharia hier!'* Een volger van de Facebookpagina *Meld Islamofobie* wist het meldpunt te leiden naar de bron: een blog van een bekende in het extreemrechtse circuit die de flyers van daaruit verspreidde. De flyers zijn via zijn blog te bestellen (zie afbeelding 8.2).
- In de Haagse Schilderswijk kregen willekeurige bewoners een 'anti-islambrief' van een anonieme afzender met de boodschap 'WE ZIJN HIER IN NEDERLAND' waarmee de stelling verkondigd werd dat de islam niet in Nederland hoort (januari).

Afbeelding 8.2: flyers tegen islamisering van Nederland (Gouda, februari 2015)

9. OM WAT VOOR SOORT INCIDENTEN GAAT HET?

Als we kijken naar het totaal aantal meldingen¹⁶ gaat het in **20%** om fysiek geweld. Hieronder vallen **fysieke intimidatie** (een poging tot fysiek geweld, bespugen van mensen) en **mishandelingen**. In 10% (16 gevallen) van de gevallen gaat het om fysieke mishandelingen. De meeste gevallen van fysiek geweld hebben plaatsgevonden in de maand **januari** (N=18). Van de meldingen die in deze maand bij het meldpunt binnen kwamen, betrof een derde fysiek geweld. Tevens hebben de meeste mishandelingen in deze maand plaatsgevonden (11 gevallen).

In 46% van de gevallen gaat het om **verbaal geweld**. Hieronder vallen **verbale agressie** (agressief mensen uitschelden en beledigen) en **verbale intimidatie** (vernederen van mensen, maar niet uitschelden). 37% van de totale gevallen betreft **verbale agressie** en in 12% van de gevallen gaat het om **verbale intimidatie**.

Verder gaat het in **13%** van de melding om **bedreiging** en in **10%** om **vandalisme**. Tot slot gaat het in 20 gevallen (13%) om **islamofobe protesten**. Opvallend is dat de meerderheid hiervan, 70%, heeft plaatsgevonden in het laatste kwartaal van 2015.

9.1 INDIVIDUEN

Als we alleen kijken naar individuen dan komt naar voren dat in **bijna 9%** van de gevallen sprake is van **bedreiging**. In **15%** van de gevallen gaat het om **uitsluiten en/of negeren**. Daarnaast zijn er **7 gevallen** waarin men **geweigerd** werd bij een **werkgever** vanwege de religieuze achtergrond.

Vrouwen blijken vaker het slachtoffer te zijn van fysiek geweld: onder de vrouwelijke slachtoffers gaat het in 29% van de gevallen om **fysiek geweld**. Van deze incidenten heeft **63%** plaatsgevonden in **januari**. De mishandelingen onder vrouwen liggen ook hoger: **in 15% van de gevallen is sprake van mishandeling**. Tot slot is er één geval waarin sprake is van **aanranding**.

9.2 MOSKEEËN, PRIVÉWONINGEN EN ONTASTBARE DOELWITTEN

Als we kijken naar de incidenten die **moskeeën** betreffen dan zien we moskeeën vooral het doelwit zijn van bedreiging (29%), vandalisme (35%), protesten (24%) en brandstichting

---

¹⁶ In sommige meldingen was er sprake van meerdere delicten tegelijkertijd, bijvoorbeeld verbale agressie en mishandeling.

(12%). De **privéwoningen** zijn allemaal het doelwit van vandalisme (N=6). Drie incidenten hiervan hebben plaatsgevonden in november.

Als het gaat om de **ontastbare doelwitten**, dan gaat het hier vooral om protesten (52%) (N=16). De meerderheid hiervan heeft plaatsgevonden in het laatste kwartaal (N=13). Daarnaast gaat het ook om vandalisme (13%). Verder gaat het bij ontastbare doelwitten om beledigen/kwetsen (13%) en bedreigingen (19%). De meerderheid van deze incidenten heeft plaatsgevonden in het laatste kwartaal.

10. WIE ZIJN DE DADERS?

Op basis van de meldingen, maakt Meld Islamofobie onderscheid tussen de volgende soorten daders:

- Individuen
- Instituten of instellingen
- Georganiseerde individuen
- Politieke partijen

10.1 TOELICHTING CATEGORIEËN

Onder **individuen** vallen willekeurige mannen en vrouwen die zich schuldig maken aan islamofobe acties. Daarnaast kunnen ook **instituten of instellingen** zich schuldig maken aan islamofobie. Hierbij kan gedacht worden instellingen die gesluierde vrouwen naar aanleiding van sollicitaties stelselmatig weigeren aan te nemen, omdat een hoofddoek niet zou passen in het bedrijf. Het gaat hier niet om de beslissing van een individu, maar het beleid van de instelling of de bedrijfscultuur.

Uit de meldingen die gedaan zijn bij *Meld Islamofobie* komt verder naar voren dat islamofobe acties ook een **georganiseerd karakter** kunnen hebben en bijvoorbeeld duidelijk uit de **extreemrechtse hoek** komen. Hierbij kan gedacht worden aan de demonstraties van Pegida of de acties van Identitair Verzet om moskeeën te bezetten met het doel een duidelijke islamofobe boodschap te verspreiden. Tot slot kunnen ook **politieke partijen** zich schuldig maken aan islamofobie. Een concreet voorbeeld hiervan is de lokale VVD in Gennep. In oktober publiceerde deze VVD-afdeling een controversieel anti-vluchtelingenpamflet met de titel *Persoonlijke vrijheid of 'ongelovige honden*. Hoewel het tegen vluchtelingen gericht was, ging het vooral over de islamitische vluchteling uit Syrië en het problematiseren van zijn islamitische achtergrond. Een fragment uit het pamflet:

"De positie van de vrouw wordt echter door een overgroot deel van de instromende mensen als minderwaardig weggezet. Niet-moslims worden beschouwd als 'ongelovige honden'. Lesbo's, homo's, biseksuelen of transgenders worden eveneens als minderwaardig bestempeld. Willen wij in Nederland een groep mensen welkom heten die dus een heel andere kijk op de samenleving heeft en zich niet wil aanpassen?

(...)

Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) is op dit moment op zoek naar locaties voor meer dan 500 mensen. Het zijn steeds vaker locaties met honderden alleenstaande moslimmannen en dat is wat de VVD Gennep betreft schrikbarend."¹⁷

---

¹⁷ VVD Gennep, *Persoonlijke vrijheid of 'ongelovige honden'?*, 8 oktober 2015. Geraadpleegd op 9 oktober 2015 (<http://gennep.vvd.nl/nieuws/7684/persoonlijke-vrijheid-of-ongelovige-honden>)

10.2 ALGEMEEN

In 2015 was in 20% van de gevallen de dader **onbekend** (N=31). Daarnaast zijn er twee meldingen waarbij **politieke partijen** als dader zijn aangemerkt. In (bijna) 8% van de gevallen gaat het om **instituten/instellingen** (N=12) of **georganiseerde individuen** (N=13). **Individuen** hebben echter het grootste aandeel: in 63% van de gevallen (N=100) is de dader een willekeurig individu.

Tabel 10.1: soorten daders

Dader	Aantal	Percentage
Individuen	100	63,2
Instituten of instellingen	12	7,6
Georganiseerde individuen	13	8,2
Politieke partijen	2	1,3
Onbekend	31	19,6
Totaal	158	100

Aangezien individuen het grootste aandeel hebben in het daderschap, roept dit de vraag op: wat weten we over de achtergronden van deze daders? In de meeste gevallen (76%) gaat het om één dader. In 80% van de gevallen is de etniciteit bekend van de dader. In de meeste gevallen (89%) gaat het om witte daders. Verder is de meerderheid van de daders man (82%). In 67% van de gevallen is de dader wit en man.

Over de leeftijd van de daders kunnen geen harde uitspraken gedaan worden, omdat in de meeste gevallen de leeftijd onbekend is. In slechts 53% van de gevallen is de leeftijd bekend. In de gevallen waarin de leeftijd wel bekend is, valt de meerderheid in de categorie 50+ (N=16). Hoe ziet het beeld eruit als we kijken naar de verschillende soorten slachtoffers? Wie zijn dan de daders?

10.3 INDIVIDUEN

In hoofdstuk 8 kwam naar voren dat in 104 gevallen individuen het slachtoffer waren. Wie zijn de daders in deze gevallen? In **bijna 8%** van de meldingen is **de dader onbekend** (N=8). Daarnaast gaat het in bijna **9%** van de gevallen (N=9) om **een instituut of instelling** dat zich schuldig maakt aan islamofobie. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan gesluierde vrouwen die naar aanleiding van een sollicitatie geweigerd worden door een instelling, omdat hun hoofddoek een obstakel zou vormen. In de meerderheid van de gevallen, 84%, is de dader een individu (N=87).

De meerderheid van de slachtoffers (89%) is vrouw (N=93). Als we ons richten op deze categorie dan komt naar voren dat de dader in de meeste gevallen een witte man is (58%). Uit hoofdstuk 9 kwam verder naar voren dat vrouwen vaker slachtoffer zijn van **fysiek geweld**. Dit wordt in de meeste gevallen gepleegd door mannen (89%). Dit betreft vooral witte mannen (58%).

10.4 MOSKEEËN, PRIVÉWONINGEN EN ONTASTBARE DOELWITTEN

Als het gaat om **moskeeën** dan is de dader in de meerderheid van de gevallen **onbekend** (53%). Hoewel de aantallen klein zijn, geldt dit ook wanneer **privéwoningen** het doelwit zijn. Wanneer we kijken naar de **ontastbare doelwitten**, dan valt op dat in 29% van de gevallen de dader onbekend is. In 29% gaat het om georganiseerde individuen en in 26% van de gevallen is de dader een individu.

Tabel 10.3: slachtoffers en daders

Slachtoffer:	Individuen	Moskeeën	Privéwoningen	Ontastbaar doelwit
Dader:				
Onbekend	8	9	5	9
Individuen	87	4	1	8
Instituten of Instellingen	9	-	-	3
Georganiseerd individuen	-	4	-	9
Politieke partijen	-	-	-	2
Totaal	104	17	6	31

11 DE OMSTANDIGHEDEN

Meld Islamofobie kijkt ook naar de omstandigheden waaronder de incidenten plaatsvinden. Vinden de incidenten, bijvoorbeeld, vooral plaats in de avond of juist in de middag? Waren er omstanders bij? En grepen die eventueel in? Was het slachtoffer alleen of in gezelschap? En waren er minderjarigen bij betrokken?

11.1 DAGDEEL

Als het gaat om **individuen** dan is in slechts 72% van de gevallen bekend op welk tijdstip het incident heeft plaatsgevonden. Uit de gegevens die bekend zijn, komt naar voren dat de overgrote meerderheid van de incidenten plaats vindt op klaarlichte dag (76%). Dit geldt ook voor de gevallen waarin sprake is van fysiek geweld en vrouwen het slachtoffer zijn. Van deze incidenten vindt 67% plaats op klaarlichte dag.

Als **moskeeën** het doelwit zijn, dan ontstaat er een gevarieerd beeld. In 6 gevallen deed het dagdeel er niet toe, 5 gevallen vonden overdag plaats en 4 gevallen in de nacht.

Als **privéwoningen** het doelwit zijn, dan vinden de incidenten vooral plaats in de avonduren.

Tot slot laten ook de **ontastbare doelwitten** een gevarieerd beeld zien. In de meerderheid van de gevallen doet het tijdstip er niet toe (61%). Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan flyers die verspreid worden of anonieme brieven die verstuurd worden: in dit soort gevallen is het moeilijk om exact te bepalen wanneer zo'n actie begonnen is.

11.2 OMSTANDERS

Uit de meldingen waarin **individuen** het slachtoffer zijn, komt naar voren dat in 55% van de gevallen omstanders aanwezig zijn. In de meerderheid van de gevallen, 86%, wordt echter niet ingegrepen door omstanders.

Wanneer er sprake is van fysiek geweld onder vrouwen, dan zijn in 52% (N=14) van de gevallen omstanders aanwezig. In de meerderheid van de gevallen, 57%, wordt niet ingegrepen door de omstanders.

Als we kijken naar **moskeeën**, **privéwoningen** en **ontastbare doelwitten** dan zijn er in de meeste gevallen geen omstanders aanwezig.

11.3 ALLEEN OF IN GEZELSCHAP

Wanneer we ons alleen richten op individuen, dan is het slachtoffer in 55% van de gevallen alleen ten tijde van het incident. In 30 gevallen is het slachtoffer in gezelschap waarvan in de helft van de gevallen (15 gevallen) minderjarige kinderen bij betrokken zijn.

11.4 PLAATS

De incidenten vinden in de meeste gevallen plaats in de **openbare ruimte**, bijvoorbeeld in supermarkten, bij benzinepompen, bus- en tramhaltes, het openbaar vervoer, horeca, maar ook op scholen.

12. AANGIFTE

Slachtoffers van islamofobie doen in de meeste gevallen geen aangifte bij de politie: in 58% van de totale gevallen is geen aangifte gedaan. Als we alleen kijken naar de gevallen waarin sprake is van **fysiek geweld** dan zien we een soortgelijk patroon: **slechts een derde van de slachtoffers heeft direct na het incident aangifte gedaan**. In 4% van de gevallen twijfelde men om aangifte te doen en in 4% van de gevallen heeft het slachtoffer uiteindelijk toch aangifte gedaan na contact met het meldpunt. Opvallend zijn verder 7 gevallen (5%) waarin het slachtoffer wel aangifte wilde doen, maar de politie weigerde de aangifte aan te nemen.

Als het gaat om **moskeeën** en **privéwoningen** dan zien we daar een ander beeld ontstaan: in de meeste gevallen wordt wel direct aangifte gedaan. Bij de moskeeën heeft 65% aangifte gedaan en de gevallen waarin het **privéwoningen** betrof, is allemaal aangifte gedaan.

De **ontastbare doelwitten** geven tot slot weer een ander beeld. In ongeveer de helft is niet bekend of er aangifte is gedaan. Van de gevallen waarin wel bekend is of er aangifte is gedaan, is in 53% van de gevallen geen aangifte gedaan.

12.1 REDENEN GEEN AANGIFTE

De meest genoemde redenen om geen aangifte te doen:

- Het idee hebben dat het om iets kleins gaat en dat het geen strafbaar feit is
- Het idee hebben dat er te weinig bewijsmateriaal is en de politie dus niet veel kan doen
- Gebrek aan vertrouwen in de politie
- Angst voor wraak en problemen door het doen van aangifte
- Gebrek aan kennis over het verschil tussen een melding en een aangifte

Een ander belangrijke factor is dat slachtoffers door de politie ontmoedigd worden om aangifte te doen; dat de politie aangeeft er niet veel mee te kunnen doen en dus geen aangifte wil opnemen. Het Rotterdamse geval dat in hoofdstuk 2 beschreven is, is hier een voorbeeld van.

12.2 ANDERE MAATREGELEN

In bepaalde gevallen wordt weliswaar geen aangifte gedaan, maar worden er andere strategieën ingezet om de daders aan te pakken. In **22% van de totale gevallen (35 cases)** hebben slachtoffers andere maatregelen genomen. In enkele gevallen maakte bijvoorbeeld

het winkelpersoneel zich schuldig aan islamofobie door klanten met een vermeende islamitische achtergrond verbaal aan te vallen met opmerkingen over moslims en islam. Slachtoffers dienden naar aanleiding hiervan een klacht in bij de leidinggevende of hoofdkantoor. In de meeste gevallen ontving het slachtoffer een reactie van de leidinggevende of het hoofdkantoor waarin excuses werden aangeboden en beloofd werd dat er maatregelen getroffen zouden worden tegen de desbetreffende werknemer(s). Wat die maatregelen precies inhouden en of er daadwerkelijk maatregelen zijn getroffen, is echter onbekend.